

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ДАРМОРОЗ ВАЛЕРІЯ ВІТАЛІЇВНА

Допускається до захисту:
в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої
політики, д.е.н., доцент
В.В. Лимар
«_____» _____ 2022 р.

АМЕРИКАНСЬКА КІНОІНДУСТРІЯ І СУЧАСНА УКРАЇНА

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Керівник:
Чарських Ігор Юрійович., доцент кафедри
міжнародних відносин і
зовнішньої політики, к. і. н., доцент

Оцінка: ____ / ____ / ____

(бали за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____

(підпис)

Вінниця – 2022

АНОТАЦІЯ

Дармороз В.В. Американська кіноіндустрія і сучасна Україна.

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця 2022.

У кваліфікаційній роботі проаналізовано історію становлення та сучасний стан відносин у сфері кіно між США та Україною. Висвітленні основні українські таланти, які залишили свій відбиток не лише в українській історії кіно, а й за його межами. Також в роботі визначені основні проблеми з якими стикаються зазначені кіноіндустрії у своїй взаємодії та відповідно, запропоновані шляхи вирішення проблем. Подана робота, може служити теоретичною основою для подальших досліджень в даній тематиці. При проведенні дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні методи, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, дедукція та індукція, системно-структурний аналіз, політологічний та геополітичні методи.

Ключові слова: Голлівуд, американська кіноіндустрія, українська кіноіндустрія, м'яка сила.

51 с. Пос.:109 найм.

Darmoroz V.V. The American film industry and modern Ukraine.

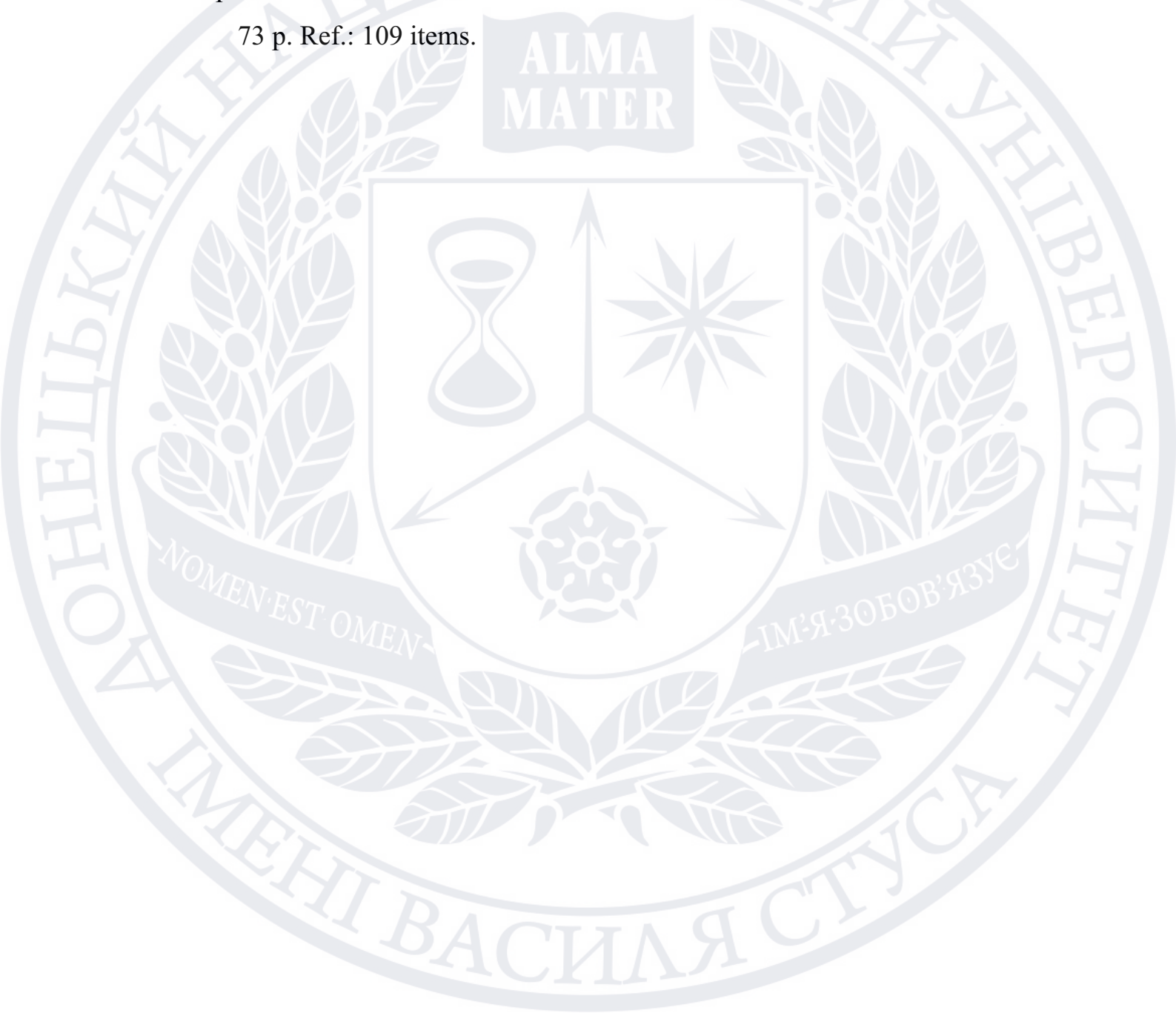
Specialty 291 “International relations, public communications and regional studies”. Vasyl’ Stus Donetsk National University. Vinnytsia, 2022.

Becoming history and modern state of relations are in-process analysed in the field of the cinema between the USA and Ukraine. Illumination basic Ukrainian talents that left the imprint not only in Ukrainian history of the cinema and I after his limits. Also basic problems are in-process certain into that the marked countries run in the field of the cinema in the co-operation and accordingly, offered ways of decision of problems. Given work, can serve as

theoretical basis for further researches in this subjects. During realization researches were drawn on scientific and special methods, in particular analysis and synthesis, comparison, generalization, deduction and induction, system-structural analysis political science and geopolitical methods.

Keywords: Hollywood, American film industry, Ukrainian film industry, soft power.

73 p. Ref.: 109 items.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. СТАНОВИЩЕ АМЕРИКАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КІНОІНДУСТРІЇ	9
1.1.Історія становлення відносин в сфері кіноіндустрії	9
1.2.Сучасний стан американської та української кіноіндустрії.....	13
РОЗДІЛ 2. ВЗАЄМООБМІН ДОСВІДОМ ТА МЕТОДАМИ ВЕДЕННЯ УСПІШНОЇ КІНОІНДУСТРІЇ	18
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ, ЯКІ Є ТЯГАРЕМ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПОВНОЦІННИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ КІНОІНДУСТРІЇ США ТА УКРАЇНИ	31
3.1.Новітні існуючі проблеми	31
3.2. Дієві шляхи вирішення проблем.....	37
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ	43

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. За останні роки кіноіндустрія набула найшвидшого розвитку в системі креативних індустрій у всьому світі. Відмінною рисою кіноіндустрії від традиційних галузей економіки є її постійне зростання, стійкість до кризи, основною причиною чого є широка популярність серед населення і, як наслідок, – комерційна стабільність.

Досвід кіноіндустрії США показав, що щорічний сеанс відвідує близько 1 мільярда людей. Крім того, кіноіндустрія забезпечує 4,5% ВВП у європейських країнах і надає робочі місця 8 мільйонам європейців. Кіноіндустрія США відіграє дуже важливу роль як в американській культурі, так і в економіці. Насправді, Голлівуд досі залишається кіноіндустрією номер один у світі, а Netflix і Amazon Prime є величезними компаніями в сфері кіноіндустрії. Однак пандемія COVID-19 також справила серйозний вплив на сферу кіноіндустрії. У 2020 році касовий дохід північноамериканської кіноіндустрії становив лише 2,09 мільярда доларів, який може здатися великим, насправді він зменшився з 11,32 мільярда доларів у 2019 році.

Спалах COVID-19 допомагає зрозуміти, що означав 2020 рік для сфери кіноіндустрії. Китай обійшов США та Канаду за касовими зборами, однак американська та канадська сума залишаються на почесному другому місці, з їх касовими зборами в 2,2 мільярда доларів, що дорівнюють доходам Японії, Франції та Індії. Крім того, США посідають третє місце за кількістю проданих квитків у кіно в усьому світі – майже 230 мільйонів. Проте актуальність американського кіновиробництва виходить за межі сфери проданих квитків і платних глядачів. США залишаються основним експортером кінофільмів, а останні доступні дані вказують на тенденцію до зростання після закінчення останнього десятиліття.

Міжнародний досвід кіноіндустрії свідчить, що вона є не лише фактором культурного розвитку нації, показником духовності та зрілості

суспільства, сформованості суспільної свідомості, а й дає змогу залучити фінансові надходження до бюджету, та має значний вплив на розвиток туризму, просування брендів регіонів (про що свідчить досвід Голлівуду) та може впливати на культурно-ідеологічне домінування тощо.

Сьогодні українське кіно відновлюється і виходить на європейський ринок. Українські кіностудії, режисери та актори об'єднуються з європейськими та американськими колегами і щороку випускають фільми. За останнє десятиліття українські фільми отримали низку нагород на європейських та американських кінофестивалях і були визнані європейською аудиторією. За останні роки Україна збільшила фінансування сфери культури та українського кіно. Верховна Рада України ухвалила низку законів, зокрема Закон України «Про державну підтримку кінематографії в Україні». Такі дії з боку держави створили належні умови фінансування та започаткували процес розвитку кіноіндустрії, тому актуальним являється розгляд практичних аспектів питання американської та української кіноіндустрії.

Метою бакалаврської роботи є розкриття сучасного стану американської та української кіноіндустрії, визначення основних недоліків і перспектив розвитку американської та української кіноіндустрії та окреслення ролі держави у сприянні розвитку кіноіндустрії.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- описати історію становлення та сучасний стан взаємовідносин кіноіндустрії США і України;
- висвітлити найбільш яскраві моменти обміну досвідом та методами ведення кіноіндустрії в США та Україні;
- визначити існуючі проблеми в сфері кіновиробництва, кінопрокату та кіноспоживання у двох країнах
- запропонувати дієві шляхи вирішення виявлених проблем.

Отже, **об'єктом даного дослідження** взаємовплив культур на міжнародному рівні.

Предметом дослідження є процес становлення й розвитку україно-американських відносин в сфері кіноіндустрії.

При проведенні дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні **методи**, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, дедукція та індукція, системно-структурний аналіз, політологічний та геополітичні методи.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів роботи полягають в тому, що результати дослідження є теоретичною основою для подальшого дослідження даної тематики, можуть бути використані для розробки навчальних програм, методичних матеріалів і навчальних посібників щодо сучасного стану американської та української кіноіндустрії.

Огляд джерел та літератури:

У роботі розглядається різного типу література та джерела, використовуються статті, інтерв'ю, фільми та закони України, які посприяли розвитку кінематографії, також викладені думки та коментарі О. Довженка, О' Шонессі, О. Янчук, С. Л. Гнатюк, І. Дядюра та ін..

У 1998 році Закону України "Про кінематографію", закон визначає правові основи діяльності в галузі кінематографії та регулює суспільні відносини, пов'язані з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням і демонструванням фільмів. Кабінет Міністрів України «Про затвердження Положення про Держкіно» від 17.07.2014 р. створено новий орган виконавчої влади – Держкіно, відповідно перед даним органом потали наступні завдання: реалізація державної політики у сфері кінематографії; внесення на розгляд Міністра культури та інформаційної політики пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері кінематографії та здійснення державного контролю у сфері кінематографії. «Про державну підтримку кінематографії в Україні» від 23 березня 2017 року, закон має на меті створення сприятливих умов для розвитку кіновиробництва,

встановлення прозорих процедур здійснення фінансування державою проектів у сфері кінематографії. 2019 року Верховна Рада ухвалила зміни до Закону «Про державну підтримку кінематографії в Україні», закон передбачає збільшення суми повернення коштів, витрачених в Україні на кіновиробництво, так званих cashrebate, з 16,6% до 25% (+5% якщо продукт матиме елементи української культури, наприклад, знятий за мотивами українського твору).

«Битва за Севастополь» Сергія Мокрицького, перший фільм, присвячений легендарній жінці-снайперу Людмилі Павличенко. Картину характеризували, як психологічний біографічний фільм про трагічну долю жінки на війні. Фільм було презентовано на стенді українського кіно 64-го Міжнародного Берлінського кінофестивалю, на фестивалях у Каннах, Торонто та Одесі. Значний внесок у розвиток української кінематографії зробили Олександр Довженко та Данило Демуцький, варто відзначити фільми «Звенигора» (1928), «Арсенал» (1929), «Земля» (1930) та «Іван» (1932 р.) .Роботи Довженка вивели українське кіно на новий рівень, його твори у п'ятірці найкращих за версією ЮНЕСКО. Документальний фільм «Помаранчева революція» С.Йорк, хоча і фільм є американським, проте сюжет, сценарій та події відбуваються в Україні, на той момент, коли весь світ ледве навчився відрізняти українців від росіян, такий фільм викликає ажіотаж. Фільм «Голод» став правдою, він відкрив очі на події які відбувались в ті голодні часи, часи геноциду українців, фільм був знятий на реальних подіях.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів із підпунктами, висновків, списку використаних джерел, літератури та посилань.

РОЗДІЛ 1. СТАНОВИЩЕ АМЕРИКАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КІНОІНДУСТРІЇ

1.1. Історія становлення відносин в сфері кіноіндустрії.

На території України кінозйомка з'явилася в 1893 році. Головний механік Імператорського Новоросійського університету Йосип Тимченко сконструював прототип сучасної відеокамери і знімав вершників і метальників списа, це були перші українські фільми. Їх відкрили в одеському готелі «Франс» і демонстрували там з 7 листопада по 20 грудня 1893 р. [1].

У вересні 1896 р. український фотограф Альфред Федецький, перебуваючи в Харкові, зняв кілька хронікальних фільмів. У грудні того ж року розпочав покази фільмів у Харківському оперному театрі. Ці події відбулися майже одночасно з першими публічними показами в Парижі. У вересні того ж року почалися регулярні кінопокази у пасажі Хаусмана у львівському Бересті [2].

27 серпня 1919 року, Декретом Ради Народних Комісарів про націоналізацію кіносправи вся фото- і кінематографічна промисловість і торгівля перейшли у відання Народного комісаріату освіти. Дану дату прийнято вважати народженням вітчизняної кінопромисловості як такої. Хоча фактично перші кінозйомки на території сучасної України відбулися значно раніше, більше того, до підписання даного декрету вітчизняна кінопромисловість була вже більш-менш сформована у вигляді невеликих кіноательє – приватних акціонерних товариств, що займалися виготовленням кіно-стрічок.

Першим кіновиробничим підприємством на території сучасної України стало створене у 1911 році в Катеринославі (нині – Дніпропетровськ) "Південноросійське синематографічне акціонерне товариство "Сахненко, Щетинін і Ко". У 1911 році Данило Сахненко організував власне

"Південноросійське ательє "Батьківщина". Так, спільними зусиллями ательє "Батьківщина" і товариства "Сахненко, Щетинін і Ко" було поставлено перший український ігровий фільм "Запорізька Січ" (1911 р.) – історичний фільм про подвиги запорозьких козаків і кошового отамана Івана Сірка в боях проти татар і турків у XVII ст. [3]. Це перший повнометражний український фільм, який був записаний і представлений у м. Дніпрі 1911 року [1].

Слідом за підприємствами Д. Сахненка в Україні з'являються десятки нових фірм, що займались організацією чи принаймні намагалися організовувати виробництво кінострічок: львівські "Фабрика-фільм", "Кінофільм" та його дочірні підприємства "Муза" і "Леополія" (1912 р.), одеський "Мирограф" (1913 р.), київська "Світлотінь" (1914 р.) тощо. Дореволюційний кінематограф пов'язують з іменами Гроссмана, Харитонова, Борисова, Єрмолова та Ханжонкова. Найбільшими центрами кіновиробництва України вважались Київ, Харків та Катеринослав.

Перші спроби надати галузі державного характеру відбулися ще за часів Української держави. Так, у періодичній пресі 1920-х років [4] знайдено інформацію про те, що в серпні 1918 року гетьман П. Скоропадський видав наказ про українізацію кіно та створення першої української кіноорганізації, завданнями якої були випуск власних та завезення в Україну закордонних фільмів [3].

У 1900-х роках спостерігається тенденція до кінозйомок театральних вистав. На екрани вийшли вистави: «Москаль-чар», «Слуга» та «Наталка Полтавка» [5; 6]. Берест, вказував, що в 1922 році було засновано Всеукраїнське фотокіноуправління, а в 1928 році в Києві було засновано кінофабрику, тепер це Київська кіностудія імені Довженка [2].

Значний внесок у розвиток української кінематографії зробили Олександр Довженко та Данило Демуцький, варто відзначити фільми «Звенигора» (1928), «Арсенал» (1929), «Земля» (1930) та «Іван» (1932 р.) [7; 8]. Роботи Довженка вивели українське кіно на новий рівень. У 1958 році на

Всесвітній виставці в Брюсселі фільм «Земля» (1930) був включений до списку найкращих фільмів усіх часів [1; 9, с. 331].

Залишилися спогади Олександра Довженка про майстерність Данила Демуцького під час їхньої спільної праці на знімальному майданчику. Зокрема він занотував: «Я думаю, що оператор тоді може бути повноцінним, якщо ви, спрацювавши із ним, можете бути впевнені, що він також розуміє всі деталі вашого задуму...» [10, с. 448-449]. Про гармонічну співпрацю та дружні відносини між Довженком та Демуцьким на знімальному майданчику відгукувалися всі учасники кінокартин. Так, один із головних акторів кінострічки «Земля» П. Масоха називав цей творчий тандем «щасливим творчим здруженням», описуючи Данила Порфировича як чуйну людину, яка «своєю майстерністю увінчує на півці мистецьку славу свого режисера [О. Довженка]» [11].

Професіоналізм Данила Демуцького як кінооператора можна прослідкувати й в інших художніх фільмах, знятих протягом 1926-1928 рр. Це зокрема, такі: «Свіжий вітер», «Два дні» та «Лісова людина» [9, с. 331]. Роботи Данила Порфировича були приреченими на успіх. Провідні режисери українського кінематографа на чолі з О. Довженком запрошували його до співпраці, а прізвище Демуцьких продовжувало звучати в культурній буденності України першої половини ХХ століття [12].

Формально кіногалузь мала автономію та підпорядковувалося Наркомосу України до 1933 року (рік прийняття постанови РНК СРСР "Про організацію головного управління кінофотопромисловості при РНК СРСР"), а фактично до 1929 року. Намагання керівництва ВУФКУ відстояти самоврядування виявились безрезультатними, нерівність сил далася взнаки і в травні 1929 року. Воно реорганізовується в Головне управління кінофотопромисловості "Українфільм" [13], а ще через кілька років з остаточною втратою економічної незалежності установа припиняє своє існування.

З 1937 року кінофабрики "Українфільм" стають кіностудіями та переходять до відомства Головного управління з виробництва художніх фільмів Комітету в справах кінематографії при РНК СРСР. А в лютому 1945 року на основі постанови РНК СРСР №18 від 28 січня 1945 року та наказу Комітету в справах кінематографії при РНК СРСР №55 від 15 лютого 1945 року – до відомства Управління в справах кінематографії при РНК УРСР, що діяло до 1946 року та було ліквідоване у зв'язку зі створенням Міністерства кінематографії УРСР. Коли у 1958 році на зміну Міністерству кінематографії УРСР прийшло Головне управління з виробництва фільмів Міністерства культури УРСР, для керівництва кіностудіями на основі Указу Президії Верховної Ради УРСР від 17 вересня 1963 року був створений Державний комітет РМ УРСР з кінематографії [14], з 1965 року – Комітет з кінематографії при РМ УРСР.

Берест у своїй книзі окреслює основні етапи становлення українського кінематографу до 1960 р. Автор відзначає період розквіту українського кіно в період з 1921 по 1932 рр. Також відзначає період значного занепаду кінематографу, який відбувся між 1932 і 1941 рр.[2]. Стриманим був і розвиток української кінематографії під час Другої світової війни, у праці Береста зазначається, що поступове відродження української кінематографії після війни відбулося через 10 років однак не просунулося в радянські роки [15; 16].

Варто зауважити, що аж до кінця дев'яностих система перебувала у стані тотального занепаду, спричиненого розвалом Радянського Союзу, і лише на початку нового тисячоліття розпочинається активний пошук концепцій, здатних вивести кіногалузь з існуючого стану. Прийняття у 1998 році Закону України "Про кінематографію" [17] та супутніх йому нормативно-правових актів [18] стало початком упровадження в Україні продюсерської системи кіновиробництва. Інститут продюсерства досі залишається на стадії формування, що пояснює його не до кінця з'ясований статус [19].

Таким чином, сьогодні формування державної політики у сфері кінематографії належить до повноважень Міністерства культури України [20], а її реалізація покладена на Державне агентство України з питань кіно [21], серед основних завдань якого: виконання програм виробництва фільмів за державним замовленням, розробка економічних обґрунтувань та розрахунків щодо граничних обсягів видатків з державного бюджету; розробка програм створення та розповсюдження національних фільмів; укладання угод на виробництво фільмів на умовах державного замовлення та державної фінансової підтримки; здійснення заходів щодо структурного вдосконалення та реформування національної кіноіндустрії, розвитку продюсерської системи; сприяння виконанню програм кінообслуговування населення; видача державних посвідчень на право розповсюдження і демонстрування фільмів тощо[3].

Отже, відображення процесу становлення системи виробництва національних фільмів в Україні, а саме, еволюції організаційно-правової форми його суб'єктів та розвитку державної думки у площині тих конкретно-історичних умов та соціокультурних факторів визначили появу та окреслили подальші тенденції розвитку вітчизняної кіногалузі.

1.2. Сучасний стан американської та української кіноіндустрії

Сьогодні українське кіно відновлюється і виходить на європейський ринок [22]. Українські кіностудії, режисери та актори об'єднуються з європейськими колегами і щороку випускають фільми. За останнє десятиліття українські фільми отримали низку нагород на європейських кінофестивалях і були визнані європейською аудиторією [23].

У вересні 2018 року кілька українських фільмів отримали визнання на міжнародних кінофестивалях. 1 вересня 2018 року український фільм «Міф» був визнаний найкращим на фестивалі документального кіно Figueira Film Art у Португалії. 2 вересня того ж року трагікомедія «Легко» отримала

нагороду Kineo Diamond Award на Венеціанському міжнародному кінофестивалі. Цей фільм є досягненням співпраці між українською та італійською кінопродукцією [24].

Трагікомедія «Легко» також отримала приз глядацьких симпатій на Фестивалі американського кіно в Нью-Джерсі в червні 2018 року. Моргнер зазначив, що в липні 2019 року мюзикл «Гуцулка Ксеня» отримав Гран-прі на японському фестивалі Mt. Міжнародний фестиваль кіно та віртуальної реальності Fuji Atami[24]; у тому ж році фільм «Мої думки мовчать» отримав спеціальну нагороду журі на Міжнародному кінофестивалі в Карлових Варах [25-27].

Передумовою швидкого розвитку української кінематографії стало збільшення державного фінансування та співпраця з європейськими колегами. За останні роки Україна збільшила фінансування сфери культури та українського кіно. Верховна Рада України ухвалила низку законів, зокрема Закон України «Про державну підтримку кінематографії в Україні». Такі дії з боку держави створили належні умови фінансування та започаткували процес розвитку кіноіндустрії. Станом на 2020 рік українські режисери разом із європейськими колегами розпочали виробництво чотирнадцяти фільмів. Українська кіноіндустрія співпрацює з Францією, Німеччиною, Польщею, Румунією, Італією, Литвою, Угорщиною, Іспанією, Чехією, Словаччиною, Нідерландами, Хорватією та Грузією [28; 29]. Вийдуть фільми абсолютно різних жанрів, від документальних до фентезі та трагікомедії [30-32].

Український кінематограф знаходиться на стадії відродження. Дослідники відзначають, що станом на 2020 рік настає ренесанс української кіноіндустрії. Початком епохи Відродження для української кінематографії можна вважати Революцію Гідності. О' Шонессі писав, що в 2014 році головою Держкіно став Пилип Ілленко. Цей рік став початком активного фінансування арт-індустрії, держава почала активно виділяти кошти на фінансування нових проектів галузі. Почали виходити українські фільми,

такий стрімкий розвиток можна вважати знаменною подією для вітчизняного кінопрокату.

О' Шонессі у своїй дослідницькій роботі вказав, що одним із фільмів, який вийшов на екрани в 2014 році і мав успіх у кіноглядачів, був проект Михайла Ілленка під назвою «Firecrosser». У прокаті фільм пройшов п'ять тижнів, касові збори склали 1,4 млн грн, а за інформацією Держкіно, фільм подивилися понад шістдесят тисяч глядачів. У 2014 році на великий екран вийшло ще кілька успішних фільмів. Роман Балаян випустив фільм «Райські птахи», глядачі полюбили соціальну драму «Звичайна справа» режисера Валентина Васяновича. Варто відзначити роботи Єви Найман «Будинок з башточкою» та «Хайтарма», фільм Ахтема Сеїтаблаєва [33].

Відновлення та розвиток кінематографії почало набирати обертів та стрімко випускати нові продукти через суспільно-політичні події, що відбулися в Україні у 2013-2014 роках. Пападітріу писав, що видатною подією та новою сценою для українського кіно стало створення студії «Вавилон-13». Студію «Вавилон-13» заснував Володимир Тихий. Під керівництвом Тихого зібралися всі молоді кінематографісти, які прагнуть створювати нові фільми та відновлювати українську кіноіндустрію.

Пападітріу зазначив, що студія «Вавилон-13» випустила низку культових українських фільмів, зокрема «Євромайдан. Груба різь» Володимира Тихого, «Майдан» Сергія Лозниці, «Зима в огні» та «Небесна сотня» Юлії Гонтарук та Романа Любого. Експерти та кінокритики визначили найуспішніші фільми 2015 та 2016 років [34].

О' Шонессі писав, що найуспішнішими роботами з найбільшими касовими зборами вважаються фільм «Битва за Севастополь» Сергія Мокрицького та комедія «8 найкращих побачень» Марюса Вайсберга. Особливої уваги публіки та критики заслуговує фільм Тараса Ткаченка «Гніздо горлиці». У цьому фільмі режисери та сценаристи звернули увагу на поширену в українському суспільстві проблему, а саме на масову еміграцію

українців за кордон у пошуках кращого життя. Фільм отримав широке визнання глядачів, а також отримав значні касові збори [33].

2017 рік ознаменувався виходом ще кількох визначальних фільмів. О'Шонессі вказав, що в прокат вийшли історико-драматичний фільм Ахтема Сеїтаблаєва «87 дітей», історичний фільм Зази Буадзе «Червоний», спортивно-драматичний фільм Олексія Шапарєва «Правила бою» та пригодницький фантастичний фільм Юрія Ковальова «Сторожова вежа». Знаковою подією для української кінематографії, яка відбулася в грудні 2017 року, є вихід фільму «Кіборги» [33]. Цей фільм зняв режисер Ахтем Сеїтаблаєв, де висвітлює події, що відбулися на сході України під час російсько-української війни, а також присвячений захисникам Донецького аеропорту [34].

Одним із найбільших кроків до відродження українського кіно стало членство України в Європейському фонді спільного виробництва та розповсюдження кінематографічних та аудіовізуальних творів – Eurimages. На початку 2000 року серед українських кінокритиків і діячів культури почалися перші розмови про необхідність вступу до Європейського фонду Eurimages. Політики та мистецтвознавці активно обговорюють приєднання України. У 2018 році питання про приєднання України до Eurimages було винесено на розгляд Верховної Ради України, але під час голосування цей проект не набрав достатньої кількості голосів. 19 грудня 2019 року завдяки депутатам 9-го скликання Верховної Ради України остаточно прийнятий Закон про приєднання України до Eurimages. Важливу роль у прийнятті цього законопроекту відіграла підтримка депутатів та працівників кіноіндустрії, які розробили та подали його на розгляд.

Eurimages – це фонд, який підтримує спільне кіновиробництво та прокат фільмів та мультимедійних робіт [35]. Фонд був заснований у 1988 році під егідою Ради Європи. Метою фонду є допомога країнам-учасникам у виробництві якісних і незалежних фільмів, анімації та документальних фільмів. Фонд заохочує та сприяє скоординованому співробітництву між

країнами, зокрема, Фонд допомагає у створенні кінопродукції, підтримує показ фільмів, частково відшкодовує витрати на переведення фільмів у цифровий формат, сприяє міжнародному розповсюдженню фільмів [36].

Таким чином Eurimages заохочує країни до співпраці та спільного виробництва фільмів. Країнами-членами фонду є 38 із 47 держав-членів Ради Європи, а також асоційовані члени Аргентина та Канада. Основною причиною співпраці країн, у тому числі України, з Eurimages є фінансова підтримка фонду, де бюджет фонду на рік становить понад 25 млн євро.

Рішення Верховної Ради було дуже важливим для розвитку української кінематографії, оскільки кошти на виробництво фільмів виділяються виключно учасникам фонду [37]. Eurimages — потужна європейська система, яка надає режисерам фінансові, адміністративні та юридичні гарантії [38]. Крім того, фонд не лише надає фінансову допомогу країнам-членам на етапі виробництва фільму, але й надає підтримку на етапі рекламної кампанії. Також фонд допомагає у вирішенні питань міжнародного кінопрокату.

Отже, українське кіно переживає етап відродження та становлення як для українського глядача, так і для європейського ринку. Розвиток і становлення сучасної української кінематографії почали відбуватися після трагічних подій Революції Гідності та зміни влади в Україні.

РОЗДІЛ 2. ВЗАЄМООБМІН ДОСВІДОМ ТА МЕТОДАМИ ВЕДЕННЯ УСПІШНОЇ КІНОІНДУСТРІЇ

Кінотематика національного характеру в інформаційному просторі української діаспори на території США активізувалась із відновленням Україною незалежності в 1991 р., коли в газеті «Свобода» було опубліковано повідомлення [39]. про надзвичайно схвальну рецензію відомого кінокритика В. Кембі щодо фільму українського режисера Ю. Ільєнка «Лебедине озеро: зона», до написання сценарію якого свого часу долучився С. Параджанов.

У 1995 р. у Вашингтоні в Кеннеді Центрі, де постійно виставляються фільми, спонсоровані Американським кінотовариством, вперше демонструвався український фільм. Це була праця Т. Магар[40]. Подія прикметна тим, що головну роль у «Ночі питань» грає молода американка українського походження, а сам фільм має англійський супровід, тому буде цікавий американській публіці. Особливу репутацію серед українців у США має київський режисер

О. Янчук, який активно пропагує історичне українське кіно, не без активної підтримки діаспори. У газеті «Свобода» за 1991 р. повідомляється[41], що український кіномитець перебуває у США з метою збору матеріалів до свого фільму «Голод-33». У своєму інтерв'ю редакції О. Янчук засвідчив, що його основним консультантом є професор Дж. Мейс – найкращий дослідник Голодомору 1932–1933 рр. Фільм, мавши фінансову підтримку України і діаспори, вийшов на українські телеекрани напередодні референдуму 1991 р. Одразу після цього стрічку демонстрували у різних містах США.

Англійські субтитри дали змогу англomовним глядачам, особливо тим, хто народився після 1933 р. або американській молоді українського походження, пізнати справжню, не спотворену, історію української трагедії. Фільм «Голод-33» – перший фільм, створений в Україні на тему штучного створеного Голодомору [42].

У 1996 р. в Нью-Йорку, Пармі, Чикаго у присутності гостей та посла з України пройшла прем'єра фільму «Атентат. Осіннє вбивство в Мюнхені», до створення якого долучився УККА. Матеріал для фільму, за словами самого режисера, він збирав у Канаді, в Українському інституті св. Володимира, в німецькому Інституті освітньої політики, в УККА, спілкувався з людьми, які особисто знали провідника ОУН. Між усіма фільмами О. Янчука існує певний зв'язок, особливо з його «Голодом-33». Як зазначає сам режисер, за часів радянської влади всім, особливо молоді у школах, говорили, що нема ніякого голоду і ніколи не було, це вигадка буржуазних націоналістів. Те ж стосувалося і визвольного руху в лісах Західної України, що трактувалося як бандитизм, колаборантство, незаконні бандформування[43-45]. Тому відзначено своєчасність виходу кінострічки, бо все, що було сказано за радянської влади про визвольну боротьбу в Україні після Другої світової війни, мало на меті лише дискредитувати діяльність ОУН-УПА.

У фільмах «Вишневі ночі» та «Страчені світанки» національно-визвольна боротьба трактувалася як братовбивча громадянська війна, а не визволення України від чужоземних колонізаторів. У «Атентаті» О. Янчукові вдалося правдиво відобразити справжній стан речей, показати неймовірно важку працю Проводу ОУН-УПА в умовах збройної боротьби в Україні і великої організаторської роботи за кордоном. З нагоди демонстрації у Нью-Йорку фільму «Приятель небіжчика» (1998), його режисер В. Криштофович дав інтерв'ю газеті «Свобода». Хоча фільм українського режисера, він є російськомовним, хай і з англійськими субтитрами для зручності для англомовного глядача. Сам режисер зазначає брак фінансування кіноіндустрії в Україні, через що потрібно шукати гроші у приватних інвесторів або за кордоном [46].

У 2008 р. згаданий вище відомий український кінорежисер О. Янчук випустив на екрани художній фільм «Владика Андрей». Ще перед виходом фільму на великі екрани стрічка демонструвалася поза конкурсом на

Каннському кінофестивалі, де отримала схвальні відгуки критиків за тонку режисерську роботу та вдалу гру акторів. Оскільки цей проект здійснився завдяки підтримці української діаспори у США, то на знак подяки О. Янчук привіз його для показу у кінотеатрі «Піквік» у Парк Ріджі. В інтерв'ю режисер відзначив, що постійно відчував величезну відповідальність за свою роботу, бо постать митрополита Шептицького настільки велична, що зняти посередній фільм було б злочином [47].

Відділ УККА у штаті НьюДжерсі запросив на зустріч в Українському американському культурному центрі в Виппані О. Янчука, який презентував свій майбутній фільм «Таємний щоденник Симона Петлюри». На зустрічі із А. Лозинським режисер зазначив, що фільм створюватиметься передусім для України, оскільки С. Петлюра має неоднозначну рецепцію, а також стрічка матиме англійські субтитри для закордонних громадян, які мають знати правду про героїчну боротьбу мазепинців, петлюрівців і бандерівців[48].

Зауважу, що в українських громадах проводився збір коштів на створення фільму, а головним спонсором виступила кредитна спілка «Самопоміч». У 2009 р. документальний фільм С. Буковського «Живі» було показано у рамках кінофестивалю Маргарет Мід у Нью-Йорку. Цей показ – не лише дав належне визнання С. Буковського як одного із талановітиших українських режисерів, це прорив самої теми Великого Голоду в Україні 1932–1933 рр. у міжнародний дискурс, свідчення, що світова спільнота нарешті серйозно починає говорити про Голодомор. Офіційним співспонсором показу фільму на фестивалі виступили Департамент славістики Колумбійського університету та Український музей у НьюЙорку [49].

Від 2010 р. у Нью-Йорку відбувається Міжнародний кінофестиваль українського та пострадянського кіно. Потрібно відзначити, що цей фестиваль організувала українська молодь у США про молодих і для молодих, знайшовши точки зацікавленості із творчою молоддю з України. Цілу серію статей та інтерв'ю у газеті «Час і Події» (2011) присвячено виходу

та демонстрації в Chicago Cultural Center документального фільму «Три історії Галичини» О. Онишка та С. Фаргата [50-52]. про ті трагічні події, що вирували у Галичині понад півстоліття тому. У стрічці використано унікальні архівні фото та відеоматеріали, замість науковців говорять свідки – євреї, українка і поляк. Фільм демонструвався в Польщі, Австрії, Німеччині, Італії, Іспанії, а також в Українському музеї Нью-Йорка, у метрополії Вашингтону, у п'ятих університетах США. Присутній на прем'єрі посол України у США О. Моцик відзначив важливе значення фільму для популяризації найкращих людських цінностей та принципів, на яких має бути збудоване багатоетнічне суспільство України[51], а д-р М. Куропась вважає, що молоде покоління в Україні готове шукати національне порозуміння, переступаючи через стереотипи, якими жило попереднє[52].

У 2014 р. Український інститут модерного мистецтва, Фундація українського Геноциду-Голодомору та Український кіноклуб Колумбійського університету за підтримки УАФКС «Самопоміч» організували презентацію кінофільму О. Саніна «Поводир, або Квіти мають очі», що представляв Україну у номінації «Найкращий фільм іноземною мовою» на здобуття премії «Оскар» 2015 року. В основу стрічки покладено історичний факт: організований у Харкові 1934 р. з'їзд кобзарів, і пізніший їх розстріл. В одному з інтерв'ю режисер сказав: «Хоча в мене й була спокуса, бо [...] багато знаю про мистецтво кобзарства, але свідомо відійшов від його сакральних моментів. Хоча окремі ознаки глядач все ж таки побачить: кобзарство – це не виконавська традиція, це духовна ініціація, сакральне дійство, яке має зовсім інші завдання».

Створення цього фільму і його широкий показ як ніколи важливий не тільки для України, а й для всіх народів у сучасному світі, де розпалюються війни для загарбання ресурсів, знищення надбань попередніх поколінь, замінюючи їх синтетично створеною псевдокультурою, яка скерована, передусім, на молодь, щоб знищити генетичну пам'ять цілих народів. Сьогодні, коли в новинах США та на шпальтах газет багато говорять про

Україну, фільм допомагає іноземцям дізнатися і зрозуміти, хто ж такі українці. За словами О. Саніна, треба, щоб ця історія була почутою та зрозумілою, адже культура – це не тільки матеріальні надбання, це щось набагато більше, те, що зв'язує нас усіх[53].

Загалом, формування національної ідентичності вимагає існування спільної ідеології, яку поділяють члени суспільства щодо всього історичного шляху українського народу. У цьому контексті якраз і працюють вищезгадані режисери, презентуючи у художній формі не тільки українцям, а й міжнародній спільноті правдиву історію України. У 2018 р. УККА організував у Чикаго показ стрічки «Рехаб» А. Коротуна, що розповідає про реабілітацію поранених ветеранів АТО в Україні та США [54]. Цією стрічкою автори фільму хотіли привернути увагу суспільства до питань і проблем поранених ветеранів, а також показати, як можна жити далі, мотивуючи цим інших ветеранів у подібній життєвій ситуації. Крім того, фільм служить і об'єднанню діаспори, демонструючи, як допомога багатьох людей, зокрема фінансова і волонтерська, змінила чиєсь життя на краще.

У Торонто вже двічі (від 2017 р.) Держагенцією з питань кіно, Посольством України в Канаді та Українським національним об'єднанням організовано Дні українського кіно, в рамках яких відбуваються канадські прем'єри спеціальної добірки українських фільмів за участі авторів. Так, глядачі ознайомилися із фільмами «Лебедине озеро. Зона», «Брама», «Позивний «Бандерас»», «Коли падають дерева», «Сторожова застава», «Рівень чорного», «Стрімголов», що дають можливість зануритись в український культурний контекст [55].

Кінематограф є одним із найефективніших інструментів творення іміджу країни, адже найчастіше масова свідомість вірить широкому екрану більше, ніж ЗМІ. Хоча в Україні із фінансуванням цієї сфери завжди було складно, однак українське кіновиробництво не зупиняється, кіно в незалежній Україні знімається і займає свою нішу у національному

культуротворчому процесі[56-59], презентуючи досягнення у цій сфері на міжнародних кінофестивалях.

У 2012 р. у світовий прокат вийшла стрічка А. Рожена «Легка, мов пір'їнка». Хоча фільм був створений саме для африканського глядача, першими стрічку побачили американці, далі відбувся європейський реліз, і нарешті картину було показано в Нігерії [60].

Новий поштовх українська кіноіндустрія отримала після 2014 р. Один з перших нових проектів – художній фільм «Окупація» за романом М. Гресья «Варіант Марконі», присвячений повстанцям Холодного Яру [61]. Цього ж року відбувся прем'єрний показ документального фільму «Хроніка Української повстанської армії 1942–1954» Т. Химича. Режисер зауважив, що мали на меті показати український повстанський рух насамперед із перспективи простих людей, тому стрічка розповідає історію крізь призму свідчень 34 очевидців. Сьогодні колишній голова Інституту національної пам'яті В. В'ятрович заявив, що «тільки там, де пам'ятають загиблих за свободу, є готові захищати свої домівки», тому УПА має отримати відповідне правове визнання, бо була визвольним рухом[62].

У 2017 р. в український прокат вийшла рекордна кількість українських фільмів – 34. У 2019 р. за підтримки Держагенції з питань кіно було презентовано повнометражний документальний фільм «Малевич» про українську частину творчості митця, що досі мало вивчена³¹. Тоді ж завершилися зйомки повнометражного фільму «Чорний ворон» за мотивами однойменного роману В. Шкляра. На думку режисера Т. Ткаченка, історія циклічна, і події, що відбувались 100 років тому, перегукуються із українським сьогоденням. Тому гасла і послання, закладені у стрічці, повинні давати відповіді на актуальні запитання. Він переконаний, що одного разу пішовши на компроміс із ворогом, можна стати заручником ситуації, бо компроміс стає нескінченним, і в результаті отримуєш не тільки ганьбу, а й війну [63]. У 2019 р. вийшов у прокат фільм «Захар Беркут» режисера А. Сеїтаблаєва та Дж. Вінна. Історія І. Франка як ніколи на часі для України, на

східних теренах якої точиться війна, бо пропагує боротьбу за свої цінності, відстоювання своєї гідності [64].

У 2019 р. Український культурний фонд, що віддає перевагу проектам, які роблять промоцію українській культурі, профінансував документальний фільм *Ukrainian the Movie*. Проект презентує шість історій про буденне життя різних людей і майже невідомих професій. Герої живуть у різних куточках України, а їх життя ніяк не пов'язані. Так автори фільму хотіли розказати про Україну, показати її різноманітність [65].

Одночасно минулого року спалахнув скандал довкола виходу на широкий екран фільму «Тарас. Повернення» О. Денисенка [66]. Численні відгуки на фільм на сторінці Facebook свідчать про велику аудиторію людей, які потребують духовного інтелектуального мистецького кіно і воліють бачити його на великому екрані, а не тільки у телефоні. Фільм мав тільки три допрем'єрних покази, після чого Держагенція з питань кіно, Міністерство культури України повідомило про фінансові проблеми із прокатом фільму. Крім того, ситуація ускладнюється відсутністю очільника Держкіно та обмеженим фінансуванням держави національного кіно [67-69].

Чимало публікацій присвячено досягненням українського кінематографу на міжнародних фестивалях, що є предметом особливої гордості та засобом формування національної ідентичності. У 2009 р. режисер О. Янчук отримав перший приз Анрі Ланглуа (європейська номінація) на Венсенському кінофестивалі за фільм «Голод-33». Як зазначає сам режисер, це перший художній фільм, знятий в Україні, що порушує тему геноциду українського народу [70].

У 2012 р. документальний фільм С. Буковського «Україна. Точка відліку», присвячений 20-річчю з дня проголошення незалежності України, отримав нагороду Globe-Gold у підкатегорії «Документальний політичний фільм» World Media Festival. Приз фестивалю Globe-Silver також здобув серіал «Балада про Бомбера» у підкатегорії «Міні-серіал» [71].

У Карлових Варах на 47-му Міжнародному кінофестивалі український фільм режисера Є. Нейман «Будинок із башточкою» виграв головний приз конкурсної програми «Від Сходу до Заходу»[72], а на 16-му Міжнародному кінофестивалі «Темні ночі» в Талліні – Гран-прі кінофоруму [73].

У 2013 р. український Оскарівський комітет висунув на здобуття премії Американської кіноакадемії фільм С. Аведікяна й О. Фетісової «Параджанов», що став першою повнометражною стрічкою, знятою за підтримки Державного агентства України з питань кіно. Фільм, що визнаний найкращим повнометражним фільмом на 4-му Одеському кінофестивалі, розповідає історію ексцентричного генія та його конфлікт із радянською владою [74; 75]. Цього ж року на 42-му Міжнародному Роттердамському кінофестивалі було представлено 20 фільмів, створених українською режисеркою К. Муратовою за понад 50 років творчої праці, із відзначенням її феноменального та оригінального таланту з-поміж інших митців Східної Європи [76; 77].

У квітні 2013 р. у Лос-Анжелесі відбувся Універсальний багатокультурний фестиваль кіно, перемогу в якому в номінації «Мультиплікаційний короткометражний фільм» отримав цикл мультфільмів виробництва Національної телекомпанії України «Народна мудрість», у якому за допомогою прислів'їв і приказок відображено багатоманітність і різнобарв'я українського колориту [78].

«Ядерні відходи» М. Слабошпицького отримали «Срібного леопарда» на 65-му ювілейному кінофестивалі в Локарно, а також першою кінострічкою в історії українського кінематографа, що отримала номінацію на приз Європейської кіноакадемії у категорії «Найкращий короткометражний фільм – 2013»[79], а українська кінострічка «Побачення» Є. Матвієнка увійшла до програми французького фестивалю короткометражних фільмів Клермон-Ферран (найпрестижніший кінофорум короткометражного кіно у світі)[80].

Уперше за роки незалежності стрічка М. Ілленка «ТойХтоПройшовКрізьВогонь» увійшла до десятки найпопулярніших у

прокаті кінокартин, а також внесений Оскарівським комітетом до лонг-листу в номінації «Найкраще кіно іноземною мовою». На жаль, до п'ятірки претендентів фільм так і не ввійшов [81]. На «Берлінале–2014» представлені фільми молодих українських режисерів, представлено українське історичне кіно та соціальні кінопроекти [82].

Фільм В. Васяновича «Атлантида» у 2019 р. став переможцем кінофестивалю «Лістапад» у Мінську. Одночасно стрічка стала лауреатом спеціального призу журі на міжнародному кінофестивалі в Токіо. Крім того, ця вражаюча робота вже отримала приз Венеційського кінофестивалю, де відбулась її світова прем'єра [83].

В українськомовному інформаційному просторі США є публікації і про внесок американських режисерів чи американців українського походження у розвиток кіно про Україну та українців. Зокрема, письменниця І. Забитко, авторка роману про Чорнобиль, зняла англomовний документальний фільм «Життя у мертвій зоні», що розповідає про трьох літніх жінок, які повернулися додому, в Чорнобильську зону, доживати віку. Частину фондів на цей проект надав СУА із фонду Марусі Бек, вважаючи, що цей фільм збереже пам'ять для наступних поколінь про лихо, яке трапилося на українській землі [84].

У 2007 р. американець С. Йорк на фестивалі у Чикаго презентував свій документальний фільм «Помаранчева революція» про події в Україні кінця 2004–початку 2005 р. У своєму інтерв'ю тижневику «Час і Події» [85]. режисер-документаліст розповів про роботу над фільмом, зауваживши, що значна його частина побудована на матеріалі, що його відзняли самі українці. Незважаючи на цинічні настрої і розчарування, що побутували в Україні через два роки після Помаранчевої революції, С. Йорк не вважає її марною, оскільки вона викликала у суспільстві ті процеси, які вже неможливо спинити. Газета «Міст» опублікувала інформативні підбірки, що свідчать про значний внесок українців в американський кінематограф [86].

Сьогодні всі знають про Джека Пеленса, Мілу Йовович, Ольгу Куриленко, Мілу Куніс, Ольгу Федорі. Проте не потрібно забувати про оscarоносного дизайнера Варвару Каринську, одну із найзаможніших американських актрис Аллу Назимову, модельєра Валентину Саніну-Шлее, оscarоносного композитора Дмитра Тьомкіна, Анатолія Кокуша і Євгена Мамута, чий технічні заслуги теж оцінила Американська кіноакадемія, а Іллю Волоха вважають найуспішнішим українським актором на «фабриці мрій».

У 2013 р. відбулася прем'єра документального фільму канадського режисера Ю. Лугового. Стрічка дає відповідь на запитання, чому терор голодом був спрямований проти українців, відкриває механізм Голодомору, кваліфікує його відповідно до Конвенції ООН 1948 р. як геноцид. Фільм знято на основі найновіших архівних даних. Так намагалися осучаснити знання світу про Голодомор, аби через цей фільм поширити інформацію про трагедію. Важливо також, що є кілька версій стрічки: україномовна й англomовна, завдяки якій, власне, світ дізнається жахливу правду.

Фундація Українського Геноциду-Голодомору в США підтримує створення шкільної англomовної версії, маючи напрацьований досвід подачі матеріалу на цю тему в школах й університетах Іллінойсу. Крім того, потрібно залучати науковців, журналістів, громадських діячів до впливу на американських політиків, щоб відкрити очі на те, що насправді відбувалося в Україні [87-89].

Ще один канадський режисер українського походження Р. Бачинський Гувер, автор сценарію першої англomовної художньої стрічки про Голодомор «Гіркі жнива», презентував свій фільм в Україні. Інвестори фінансували його заради того, щоб людство знало про Голодомор не менше, ніж про Голокост, щоб сприймало їх однаково. Роботу над фільмом закінчували, коли в Києві починався Євромайдан. Як і тоді, так і зараз українці хочуть показати, що вони є нація справедлива та волелюбна. Голодомор в Україні – це не лише трагедія нації, це ще й окремі трагічні

історії наших земляків. Якщо не говорити про Голодомор, то молоде покоління про нього знати не буде [90].

М. Крайневська, польська режисер українського походження, вирішила розповісти співвітчизникам про трагедію українців, знявши короткометражний фільм «Голод» (2013). Стрічка заснована на реальних подіях, де йдеться про 33 години із життя головної героїні, яка бачить повільну голодну смерть своїх дітей. Цей фільм, як і задумувався, вийшов великим психологічним дослідженням особистості. Його метою є не показати на екрані велику історію, а вказати на винних і нагадати кількість жертв від Голодомору [91].

Ще один польський режисер А. Голланд у стрічці «Ціна правди» (2017) повертає світові постать валійського журналіста Гарета Джонса, який першим на Заході написав про штучний голод в Україні в 1932–1933 рр. За це Президентом України А. Голланд нагороджено орденом княгині Ольги III ступеня [92]. Фільм дає можливість універсальним способом розповісти про пережиту трагедію. Він вказує на явища, які доводять, що радянський тоталітаризм – реальність, що мали місце цинізм, мовчання, байдужість, а також маніпуляція західним демократичним світом. Поєднання цього страшного українського досвіду з цинічною байдужістю й обдуренням світу досі актуальне [93].

У 2018 р. в Україні А. Лугова, канадська режисерка українського походження, репрезентувала повнометражний документальний фільм, що його патрує СКУ, Recovery Room про гуманітарну допомогу канадських медиків в Україні. За словами режисерки [94], стрічка створена, щоб люди в США, Україні, Канаді розуміли ситуацію від початку Майдану до сьогодення, мали інформацію про те, що відбувається на Сході країни. Також фільм має і важливе інформаційне значення у контексті української діаспори у Канаді, оскільки розповідає про дії Канадсько-української фундації та висвітлює тему добровільної допомоги Україні.

Американський режисер із українським корінням М. Сілецький у 2019 р. зняв документальний фільм «Баба бабі сказала», який має оцінити роль емігрантів у розбудові США і формуванні американських цінностей, допомогти американцям зрозуміти сучасних новоприбулих у країну. Стрічка знята на основі архівних свідчень українців, які прибули у США після Другої світової війни. М. Сілецький зазначає, що назва його роботи – символічна, оскільки саме люди старшого покоління зберігали і передавали інформацію[95].

Окремо потрібно виокремити діяльність Українського кіноклубу Колумбійського університету, що його професор Ю. Шевчук. Мета клубу – репрезентація і популяризація українського національного кінематографу на Заході, а також підтримка українських кіномитців. Раз на місяць клуб організовує показ українських фільмів усіх жанрів, за можливості, при присутності режисера, й потім триває обговорення. У циклі «Україна. Погляд із Заходу» клуб також презентує західні фільми, зроблені про Україну. Особливо відзначимо, що клуб допомагає українським кіномитцям не тільки у популяризації їх фільмів, а й безкоштовно професійно готує англомовні субтитри, щоб надати можливість англомовному глядачеві познайомитись із українським кіно та його виробниками[96].

Як бачимо, українська діаспора, хоч і розсіяна по всьому світові, є могутнім етнічним кущем, котрий тісно пов'язаний і живиться культурою материкової України. Українськомовні періодичні видання діаспори США засвідчують, що час публікацій, які висвітлювали тільки внутрішнє життя самої діаспори, відійшов у минуле. Ті етнокультурні процеси, які відбуваються в Україні, напряду впливають на життя української діаспори. Це стосується і функціонування такого мистецтва як кіно, тема якого не є такою поширеною в українськомовному інформаційному просторі США, однак сповна розкриває його як потужний ідеологічний засіб впливу на свідомість глядача.

Українське кіно формує українську національну ідентичність. Тому важливо, щоб цих фільмів було багато, щоб вони апелювали до глядача та створювалися зрозумілою для нього кіномовою. Переконані, що кінематограф має потенціал для вирішення багатьох культурологічних і не тільки проблем нашого суспільства.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ, ЯКІ Є ТЯГАРЕМ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПОВНОЦІННИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ КІНОІНДУСТРІЇ США ТА УКРАЇНИ

3.1.Новітні існуючі проблеми

Україна сьогодні шукає ще своє місце у кінематографі. Можна відзначити наступні основні проблеми: відсутність професійної кіношколи (як у широкому розумінні, так і в прямому сенсі), і індустрія виробництва і продюсування кіно ще не сформувалася до кінця, і, звичайно ж, критичне ставлення глядача до продукту з позначкою «Зроблено в Україні». Це питання часу, але зараз все рухається у правильному напрямку[97].

За дослідженнями Є. А. Зіна, М. Т. Кияки та С. Л. Гнатюка, в Україні діють такі державні кіностудії: Національна кіностудія імені Довженка, технічні можливості якої активно орендують низка провідних українських продюсерських компаній (Українська Медіа Група, Стар Медіа, «ПРО-ТВ») і телеканали («Інтер», «Студія «1+1»); Одеська кіностудія художніх фільмів; Студія «Укртелефільм», яка вважається найкращою в Україні з технічної точки зору для телевізійних зйомок; Національна кінотека України, Українська студія хроніки та документального кіно, Українська кіностудія анімаційних фільмів та понад 20 недержавних кіностудій: Illuminator service, Fresh Production Group, Patriot Rental, Filmlight Studio, Postmodern, KWA sound production, FilmUA, Camera Technologies, Filmotechnic, Kinotur, Pronto Film, InsightMedia Production Center, Starmedia, LeDoyen, CoffeePost, PostModern, Кіносервіс Карточчі Україна.

Представлені компанії надають повний спектр кінопослуг світового рівня, більшість з них мають власні виробничі потужності та розвинену інфраструктуру, необхідну для якісного обслуговування[98, с. 335].

С. Л. Гнатюк зазначає, що сьогодні в Україні зростають знімальні площі – є павільйони загальною площею понад 20 тис. кв.м, будуються нові

знімальні площі загальною площею не менше 10 тис. кв. Проте обсяг виробництва цих кіностудій, за дослідженнями Є. А. Зіна, досягає 10-15% обсягу виробництва фільмів у 1990 р. [99].

На ринку телеіндустрії домінує іноземна продукція, а частка українського виробництва не перевищує п'яти відсотків. При такому перерозподілі українське кіно зазнає значних фінансових втрат. Матеріальне забезпечення кіностудій є технічно застарілим і не може зрівнятися з можливостями іноземних телепродюсерів[98, с. 337].

Продюсер Іванна Дядюра зазначила в онлайн-статті «Чого не вистачає українському кінематографу?», радить шукати проблеми української кіноіндустрії в кількості кінотеатрів та екранів в Україні. Зрештою, навіщо знімати фільми, якщо нема де їх показувати? В Україні на 200 тисяч жителів припадає один кінотеатр, що в 15 разів менше, ніж у Франції, і в 10 разів менше, ніж в інших країнах Європи. За даними Держкіно, зараз лише у 76 із 453 райцентрів працюють кінотеатри. У 28 504 сільських населених пунктах функціонує 2071 стаціонарний кінотеатр (з них працює 630) та 92 мобільні відеопроєкційні комплекси. Навіть невеликі бюджети на кіно не можуть окупитися за допомогою невеликої мережі кінотеатрів.

Ще одна проблема неякісної української кінопродукції – недосвідченість кінопрацівників, оскільки знімаються ті самі актори. Навіть невеликий бюджет фільму не може окупитися. Помилки у виборі жанру, недооцінка чи незнання естетичних потреб і запитів режисера дорого коштують українському кінематографу.

Значні проблеми спричиняє також низька матеріально-технічна база кіностудій, застаріле обладнання. Крім того, є ще одна проблема, суть якої лежить у морально-етичному плані сьогодення – навіть якщо держава виділить достатньо коштів на розвиток кінематографу, немає гарантії, що кошти підуть за призначенням і чи використовуватимуть їх належним чином. Бо, як вдало зазначила кінознавець Аксінія Куріна, «найважливіша проблема українського кіноринку – це навіть не безгрошів'я. Це відсутність кіношколи,

тому що якщо уявити гіпотетичну ситуацію, що ми наповнимо національне кіно грошима, то навряд чи отримаємо якісний продукт»[100, с. 23].

Говорячи про проблематику української кінопродукції, слід відмітити такі недоліки:

- 1) недосконалість законодавчої бази;
- 2) недосконалість державного управління кінематографією як самостійною галуззю культури на загальнонаціональному та регіональному рівнях;
- 3) недостатня інституалізація галузі;
- 4) низька конкурентоспроможність українського аудіовізуального продукту порівняно із зарубіжним;
- 5) низький рівень залучення позабюджетних коштів та іноземних інвестицій у розвиток української кіногалузі, кіновиробництва;
- 6) низький відсоток національних фільмів у національному та міжнародному інформаційному просторі через недостатній рівень національної та міжнародної популяризації та дистрибуції;
- 7) недоступність національних фільмів українському глядачеві, зокрема через невелику кількість або відсутність місць для перегляду фільмів, насамперед у невеликих містах та сільській місцевості;
- 8) низький рівень розвитку кінематографії у регіонах через недооцінювання потенціалу діяльності кінокомісій у питаннях підтримки виробництва аудіовізуального контенту та формування мережі сервісної індустрії;
- 9) низький рівень залучення іноземних кіновиробників до створення фільмів в Україні;
- 10) невідповідність системи підготовки спеціалістів сучасним вимогам кіногалузі.

Насамперед влада не може регулювати питання, оскільки зміни у законодавстві почалися ще декілька років тому, однак до досконалості йому ще далеко. Норми не улагоджені на міжнародному рівні, авторське право не

захищене на такому рівні як має бути, а механізми держпідтримки супроводжуються бюрократичною тяганиною, а деякі закони прописані так, що їх застосування на практиці є не можливим[101].

Держпідтримка кіно також потребує вдосконалення. Зачасту якість проектів, які отримують кошти від держави, далекі від ідеалу, а хорошими результатами можуть похвалитися лише декілька з них. Державні кіностудії теж не показують такого ефекту, а залучати зарубіжних виробників все ще складно через слабку інфраструктуру.

Ще одне проблемне місце – промо та дистрибуція, причому як на внутрішньоукраїнські, так і на міжнародні великий вплив нанесла пандемія. Проте не зважаючи на те, що кошти від держави виділяються (причому цифра з кожним роком зростає у 2018-му на популяризацію національних фільмів виділили всього 5,5 млн грн, а у 2020-му майже 29 млн грн), однак даних фінансових ресурсів мало.

За останні роки кількість кінотеатрів в Україні стала меншою (з 202 у 2018-му до 157 у 2020-му), а кінопоказ у сільській місцевості та невеликих містах практично згорнутий. Кіно-освіта застаріла і не відповідає вимогам сучасної індустрії, а його держфінансування є вкрай неефективним.

Також, необхідно вирішити питання кінематографічної спадщини України: зараз вона роздроблена, несистематизована і часто недоступна[102]. З огляду на непередбачені обставини першого півріччя 2020 року, очевидно, що показники ринку впали та їх безглуздо порівнювати з попередніми роками. Кінотеатри України закрилися через пандемію в середині березня і отримали дозвіл відкриватися з 2 липня після відповідних указів місцевої влади. Майданчики дотримуються заходів безпеки – це стосується соціального дистанціювання, особистої безпеки та санітарної обробки приміщень.

У кінотеатрах показують фільми, що вже були в прокаті, і свіжі релізи незалежних прокатників. Великі українські прем'єри заплановані на пізніший термін. Цікаво, що у першому півріччі середня ціна квитка склала 97 гривень.

У першому півріччі 2020-го середня ціна в Україні виявилася на 3 гривні вищою, ніж у 2019 році. Загалом середня ціна квитків щороку зростає приблизно на 10 гривень, що відіграє визначальну роль у зростанні сукупного бокс-офісу[103].

У 2019 році в український прокат вийшло 367 фільмів, але оскільки в країні немає системи автоматизованого обліку квитків і не всі прокатники надають відомості про свої фільми. За даними найбільшого українського дистриб'ютора V&N Film Distribution Company, загальні збори в українському прокаті у 2019 році склали 2,9 млрд гривень, це на 17% більше, ніж роком раніше. У цілому нині ринок показує стабільний приріст рік у рік. У доларовому вираженні приріст навіть вищий (21,6%), зокрема завдяки зміцненню національної валюти: \$114,5 млн у 2019-му проти \$94,174 млн у 2018 році. А ось кількість глядачів хоч і збільшилася, але не настільки значно – 30,7 млн. у 2019-му проти 29 млн. у 2018 році.

У 2019 році у прокат вийшла максимальна кількість національних картин – 27 релізів. У сукупності вони зібрали 209,2 млн. гривень, що на 14,3% більше, ніж у 2018-му, тоді бокс-офіс українського кіно досяг 182,9 млн. гривень. Приріст глядачів склав 8,6%, українське кіно переглянуло 2,448 млн людей. При цьому частка національного кіно, як і раніше, невелика - вона навіть скоротилася в порівнянні з попереднім роком і склала 7,28%.

Проте, українська влада, вносить концепцію та плани, що до вирішення цих питань. І ось на сьогодні ми можемо побачити гарні проблиски українсько кінематографу: про Україну згадують у закордонних виданнях, розглядають для участі у кіно-продукційних проектах. Це сталося завдяки впровадженню системи рібейтів та наявності гарних спеціалістів. Можемо звернутися до досягнень цього року: спільні проекти з висококваліфікованим гігантом Netflix The Last Mercenary з Жан Клодом Ван Даммом та зйомки проекту «Інфініті» для французького CANAL+[104].

В Україні ставку на американське кіно роблять набагато частіше. 2021-й став проривним для українського кінематографу:

1) За 2020–2021 роки 4 українських кінопроекти одержали підтримку на виробництво кінопродукції від Фонду EURIMAGES на суму 715 тис. євро. Такі цифри просто безпрецедентні у сфері українського кіно.

2) Було забезпечено підтримку та представлення української кінопродукції та кінопроектів на кінофестивалях міжнародного значення та онлайн виставках (Німеччина, Торонто, Лондон, Амстердам, Брюссель).

3) Проведено дев'ять міжнародних кінофестивалів в Україні.

4) Були проведені зйомки в Україні іноземними виробниками трьох кінопроектів, зйомки справді будуть значно дешевшими, ніж у Європі чи США. Але, без просування України кінематографічною – це розтягнеться на дуже великий термін.

5) Держкіно підтримало 67 заходів у сфері кінематографії. Україна була виставлена у світ на міжнародних кіноринках та прийняла участь у провідних вагомих міжнародних кінофестивалях[105].

Окремим питанням є розвиток інфраструктури для кіно, навчання фахівців для кіноіндустрії, акцент має бути на тому, щоб створювати не лише кінофільми для прокату, а й інші види аудіовізуальних творів для телебачення, цифрових платформ тощо. Дуже важливо постійне фінансування, зростання та розвиток кількості експертів, більше можливостей для новачків та профі. У тому числі це і виховання глядачів, які свідомо відмовлятимуться від піратських ресурсів і готові були б підтримувати вітчизняний продукт. Усі ці фактори відіграють визначальну роль у становленні кінематографу в Україні та його популярності за кордоном [106].

Таким чином, актуальною проблемою в Україні є формування сучасної національної кіноіндустрії, яка б відповідала міжнародній практиці організації кінопроцесу на основі високо адаптованих до потреб сучасних правових, організаційних та економічних засад його розвитку.

3.2. Дієві шляхи вирішення проблем

Перспективи в будь-якій творчій сфері, як і в будь-якій іншій, впливають безпосередньо з минулих досягнень, з таких успіхів, які створюють міцний фундамент для зростання. А чи стане це зростання реальним, залежить від сприятливих умов. На тлі відомих досягнень минулого світогляд має виглядати максимально яскраво. Варто згадати лише кілька імен, вписаних золотими літерами в пантеон найвідоміших артистів світового кінематографа: Олександр Довженко, Іван Кавалерідзе, Сергій Параджанов, Юрій Іллєнко, Леонід Осика, Микола Мащенко, Кіра Муратова тощо.

За роки незалежності Україна кілька разів намагалася внести зміни в кіноіндустрію. Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Держкіно» від 17.07.2014 р. створено новий орган виконавчої влади – Держкіно (Держкіно), а також прийнято закони «Про кінематографію» від 13 січня 1998 року та «Про державну підтримку кінематографії в Україні» від 23 березня 2017 року. І з прийняттям останнього сучасний український кінематограф починає свій відлік, оскільки цей закон визначає форми та порядок надання державної фінансової підтримки кінематографістам, деталізує механізм участі держави у фінансуванні кіновиробництва, визначає культурно-виробничі критерії культурного розвитку, тестування фільмів, запроваджує систему балів – елементи оцінки національних фільмів, містить правила боротьби з піратством. Це надає українському кінематографу не лише більші економічні та технічні можливості для зйомок, але й унікальну можливість інтегрувати українську культуру в європейську.

Такі підходи також забезпечать авторитет нашої держави та створять позитивний міжнародний імідж. Це буде свідчити про нашу відкритість і прагнення до внутрішнього зростання, використовуючи потужний потенціал

національної культури. К. Р. Сліпченко справедливо зазначає, що «міжнародне спільне кіновиробництво сприятиме формуванню менших обсягів державної підтримки, гарантуватиме своєчасне та якісне завершення проекту, забезпечить «мінімізацію ризиків» та розширить географію розповсюдження»[107].

Проте роль державної фінансової підтримки кіновиробництва важко переоцінити. Це ознака надійності проекту в міжнародних проектах і страховий гарант від ризиків дисбалансу між різними учасниками проекту. Таким чином, удосконалення механізмів державного фінансування кінематографу відкриває перспективи для участі в міжнародних проектах. Угорщина є прикладом серед країн Східної Європи та найактивнішим учасником спільного кіновиробництва. У цій країні створена зручна схема фінансування: держава відшкодовує витрати, пов'язані з виробництвом фільму, після закінчення роботи над ним [100, с. 105].

На прикладі останніх років Україна все більш приваблює іноземних клієнтів, до нас їдуть, тому що, ми маємо достатньо низькі конкурентні ціни, високо кваліфікований технічний персонал, та насамперед якісну технологічну базу. Поряд із збільшенням держпідтримки пріоритетним напрямком розвитку української кіноіндустрії є орієнтація на співпрацю з іншими країнами. Один із лідерів бокс-офісу 2019 року, ЗАХАР БЕРКУТ, знятий у копродукції зі США. Активна робота над створенням нормативно-правової бази для спрощення співпраці з іншими країнами у майбутньому має закріпити за Україною репутацію нової та перспективної для копродукції території[108]. Наприкінці 2019 року Верховна Рада ухвалила зміни до Закону «Про державну підтримку кінематографії в Україні», які передбачають запровадження рібейтів для іноземних виробників аудіовізуального контенту на рівні 25-30%.

Минулого року ВРУ ратифікувала угоду щодо приєднання України до фонду Eurimages. Також схвалення Ради чекає угода суспільних взаємоз'вязків виробництва аудіовізуальних творів між Канадою та

Україною. Ратифікація угоди надасть спроможність канадським та українським продакшн-менеджерам спільно створювати фільми в офіційній кінопродукції та посприятиме розвитку кіноосвіти, обміну кадрами, проведенню спільних кінематографічних заходів.

У порівнянні з країнами Європи, Азії та Америки, ми маємо нижчий прайс: на оренду локацій, техніки, обслуговування знімального майданчика, робоча сила працівників кіноіндустрії нижча, через показник середньої заробітної плати в країні, логістичні послуги, та насамперед проживання для іноземних гостей є дешевшим під час підготовки та знімального періоду.

Наприклад, оренда інтер'єрної студії в Берліні становить від 100 євро (приблизно 3100 грн) за годину, в той час, як на Україні ціни варуються від 500 до 2000 грн за годину. Середня ціна оренди камери ALEXA mini у Європі становить 900 доларів за добу, а в Україні 400 доларів за добу (ціна залежить від особистих домовленостей між продакшенами та рентами). Якщо повний метр знімається на протязі 2 місяців, то сума буде значно меншою, ніж в інших країнах Європи.

Стосовно обслуговування знімального майданчика, різниця витратних матеріалів, кейтеринг та заробітна плата обслуговуючого персоналу складає на 30% нижче ніж у Європейського продакшена. На жаль, але варто привернути увагу, що гонорар українського режисера у середньому становить від 2500 до 6000 доларів за знімальний день, в той час, як іноземні режисери отримують від 10000 до 150000 доларів за один знімальний день. Однак, низька заробітна плата не несе за собою зміст не якісної праці, а навпаки створює конкурентну пропозицію у співвідношенні ціна-якість.

До нашої країни їдуть за професіональними стилістами, гримерами, художниками постановниками, реквізитами, фуд-стилістами, ліквід-спеціалістами, SFX, гаферами та іншою освітлювальною бригадою, а також спеціалістами, які працюють зі спеціальною технікою моушен-контроль, найновітніші дрони та їх аналоги.

Не зважаючи на те що, іноземні колеги приїжджають або прилітають до нас, логістичні послуги та проживання в готелях на іноземну команду, є значно вигіднішими ніж зйомка в них вдома. Одним із найвідоміших прикладів є фільм (Гаред Джонс історична драма Агнешки Голанд) фільм суспільно знімали одразу 3 країни – Україна, Польща та Велика Британія. Фільм був частково знятий на території України, в цей час працювала наша українська команда Кінороб(Film.ua), яка також вплинула на результат даної кінокартини. Він був номінований на премію «Золотий медвідь» на 69 Берлінському міжнародному кінофестивалі. Не так давно на Україні відбувалися зйомки одного із найрейтинговіших серіалів платформи HBO разом із українським продакшеном RadioActive.film. Отже, на сьогодні, ситуація на ринку кінематографу можна назвати кінцем епохи недооціненості: українські професіонали можуть похвалитися кейсами, повноцінно представленими на міжнародних фестивалях. За останні кілька років збільшується кількість копродукцій з Україною (до червня 2020 року в країні знімається 14 фільмів разом із кіностудіями з Італії, Франції, Нідерландів, Польщі та інших європейських країн), зростає затребуваність українських VFX-фахівців, а національний контент виходить у прокат на нових територіях [109].

Підсумовуючи вищевикладене, слід підкреслити, що в сучасних умовах успішний розвиток кіноіндустрії в Україні можливий за повної допомоги держави, формування державної політики у сфері кінематографу та систем підтримки кінематографу, наближених до сучасних європейських практик. Для реалізації перспективних, популярних і трудомістких, успішних кінопроектів необхідно систематизувати та активізувати діяльність усіх органів державної влади з посиленою участю адміністративного ресурсу та залучити високоталановитих, обізнаних фахівців, людей з досвідом роботи у цій сфері.

ВИСНОВКИ

Навіть, якщо кіноіндустрія в Україні пройшла етап становлення майже 100 років назад, нажаль, на сьогоднішній день ми не можемо вихвалитись такими ж успіхами як Америка чи Європа. Становлення українського кінематографу мало дуже багато перешкод, була війна, були радянські роки, і уже починаючи з нового тисячоліття крила українського кінематографу нарешті розкрились. Завдяки наполегливій праці, із плином часу, українське кіно отримало визнання на міжнародних кінофестивалях.

Верховна Рада України ухвалила низку законів, які сприяли підтримці розвитку українського кіно, збільшилось фінансування від зарубіжних інвесторів. Деякі дослідники стверджують, що український кінематограф знаходиться на стадії відродження. Якби сумно не звучало, але розвиток кінематографії почав набирати оберти під час подій, які відбулися в Україні 2013-14 років, якщо провести паралелі із сьогоднішньою складною ситуацією, то можна прогнозувати, те що українське кіно вийде на абсолютно небачений рівень, адже саме до України привернута неабияка увага усього світу.

Також варто згадати про потужну європейську систему, яка підтримує спільне виробництво та прокат фільмів це - Eurimages. Ця система, до якої входить Україна, має на своїй меті допомагати країнами-учасницями виробляти якісне та незалежне кіно.

Ми маємо безліч талановитих вихідців, які проживають за межами України, вони намагаються висвітлювати свою рідну країну та її події в різних кінематографічних стрічках. Наприклад: «М. Крайневська, польська режисер українського походження, вирішила розповісти співвітчизникам про трагедію українців, знявши короткометражний фільм «Голод» (2013)», «канадський режисер українського походження Р. Бачинський Гувер, автор сценарію першої англomовної художньої стрічки про Голодомор «Гіркі жнива», презентував свій фільм в Україні», «американський режисер із

українським корінням М. Сілецький у 2019 р. зняв документальний фільм «Баба бабі сказала», який має оцінити роль емігрантів у розбудові США і формуванні американських цінностей»цей список може продовжуватись ще довго. Також всі чудово знають цих знаменитостей із українським корінням, Джека Пеленса, Мілу Йовович, Ольгу Куриленко, Мілу Куніс, Ольгу Федорі....

Проте, незважаючи на всі позитивні моменти та значний розвиток, все ж таки проблеми існують які заважають подальшому розквіту кіно в Україні. Серед найбільш значущих можна виділити: відсутність професійних кіношкіл, недостатня зрілість індустрії виробництва кіно та звичайно ж саме ставлення українського народу до позначки «Зроблено в Україні». На українському ринку кінопродуктів все ж таки домінантною є іноземна продукція, нашому кіно не вистачає новітньої техніки, відповідно фінансової підтримки.

Незважаючи на такі кричущі проблеми, наша країна маленькими кроками, але все ж рухається уперед до розквіту українського кіно, приймаються закони Кабінету Міністрів України, відповідно було створено новий орган виконавчої влади «Держкіно», який ,будем надіятись, допоможе краще регулювати питання в кіноіндустрії та правильно розподіляти кошти, які будуть виділятися державою. Також, останніми роками, Україна стала привабливим місцем для іноземних інвесторів, так як в нас оренда, починаючи від проживання акторів, закінчуючи орендою техніки, є значно дешевшою ніж за кордоном, тому виробникам є вигідно знімати кінопродукти в Україні.

Наша країна знаходиться на етапі розквіту кіноіндустрії. У нас є безліч талантів, проте недостатня кількість людей які зможуть організувати біля себе таких людей та створити з ними щось неймовірне. Україна вийди на професійний рівень в тому випадку, коли в першу чергу, підтримка українського кіно, почнеться із самого українця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Alforova, Z., Marchenko, S., Shevchuk, Y., Kotlyar, S., & Honcharuk, S. (2021). Contemporary Ukrainian cinema into the European context (2014-2019). *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), 274-283. <https://doi.org/10.37028/lingcure.v5nS2.1345>.
2. Berest, B. (1962). History of Ukrainian cinema. Issued by the Scientific Society. T. Shevchenko.
3. Москаленко, М. (2014). Історія становлення та розвитку кінопромисловості в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*, 1, 97-100.
4. Кіно. Двотижневий журнал української кінематографії – 1929 р. № 6. С. 2.
5. Tay, F. R., & Pashley, D. H. (2001). Aggressiveness of contemporary self-etching systems: I: Depth of penetration beyond dentin smear layers. *Dental Materials*, 17(4), 296-308. [https://doi.org/10.1016/S0109-5641\(00\)00087-7](https://doi.org/10.1016/S0109-5641(00)00087-7)
6. Missemmer, A. (2018). Natural capital as an economic concept, history and contemporary issues. *Ecological Economics*, 143, 90-96. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2017.07.011>
7. Savchenko, Ya. (1930). The birth of Ukrainian soviet cinema. Kyiv: Ukrteakinovidav.
8. Paziura, N. V., Kodalashvili, O. B., Bozhok, O. S., Romaniuk, V. L., & Zlatnikov, V. H. (2021). English teaching in distant education policy development: Ukrainian aspect. *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), 121-136. <https://doi.org/10.37028/lingcure.v5nS2.1335>
9. Кізченко В. І. Демуцький Данило Порфирівич. *Енциклопедія історії України* / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.: Київ : В-во «Наукова думка», 2004. Т. 2. С. 331.
10. Попельницька О. 100 великих діячів культури України / О. О. Попельницька, М. В. Оксенич. Київ : Арій, 2010. 464 с.

11. Брюховецька Л. Оператор-чарівник. До 125-річчя Данила Демуцького // КіноТеатр. 2018. № 4. URL: https://ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=2202.
12. Кузнець Т, Гончарук І. Данило Демуцький в історії та культурі України. Уманська старовина, 2020, № 7 (2020). DOI: <https://doi.org/10.31499/2519-2035.7.2020.222524>
13. Журов Г.В. Київська кіностудія імені О. Довженка / Г.В. Журов – К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1962 р. – 79 с.
14. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України, ф. 670, оп. 1. т.1.
15. Berlucchi, G. (2009). The contributions of neurophysiology to clinical neurology: an exercise in contemporary history. Handbook of clinical neurology, 95, 169- 188. [https://doi.org/10.1016/S0072-9752\(08\)02113-1](https://doi.org/10.1016/S0072-9752(08)02113-1)
16. Raoult, D., Mouffok, N., Bitam, I., Piarroux, R., & Drancourt, M. (2013). Plague: history and contemporary analysis. Journal of Infection, 66(1), 18-26. <https://doi.org/10.1016/j.jinf.2012.09.010>
17. Про кінематографію. Закон України № 9/98-ВР від 13 січня 1998 року / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80> – Назва з екрану.
18. Про затвердження Положення про державну підтримку національних фільмів у продюсерській системі. Постанова № 813 від 5 червня 1998 року / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/813-98-%D0%BF> – Назва з екрану.
19. Москаленко М.М. Цивільно-правове регулювання діяльності у сфері виробництва кінематографічних творів / М.М. Москаленко // Науковий

вісник Ужгородського національного університету. Серія "Право". – 2014 р., – №24, т. 2. – С. 74.

20. Про Положення про Міністерство культури України. Указ № 388/2011 від 6 квітня 2011 року / Президент України [Електронний ресурс]. – режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/388/2011> – Назва з екрану.
21. Про Положення про Державне агентство України з питань кіно. Указ № 404/2011 від 6 квітня 2011 року / Президент України [Електронний ресурс]. – режим доступу до закону: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/404/2011> – Назва з екрану.
22. Yoo, H. J. (2015). The chronotope of trauma in national cinema. *Journal of Japanese and Korean Cinema*, 7(1), 73-92.
23. Brūveris, K. (2016). Sojourner cinema: global dialogues in contemporary Latvian film. *Studies in Eastern European Cinema*, 7(3), 225-239.
24. Morgner, C. (2016). Fragmentation and solidarity in the artistic milieu of contemporary Paris: A perspective from Emile Durkheim. *City, Culture and Society*, 7(3), 123-128.
25. Halinen, A., & Törnroos, J. Å. (2005). Using case methods in the study of contemporary business networks. *Journal of business research*, 58(9), 1285-1297. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2004.02.001>
26. Piel, F. B., Patil, A. P., Howes, R. E., Nyangiri, O. A., Gething, P. W., Dewi, M., ... & Hay, S. I. (2013). Global epidemiology of sickle haemoglobin in neonates: a contemporary geostatistical model-based map and population estimates. *The Lancet*, 381(9861), 142-151. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(12\)61229-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)61229-X)
27. Upatnieks, A., Driscoll, J. F., & Ceccio, S. L. (2002). Cinema particle imaging velocimetry time history of the propagation velocity of the base of a lifted turbulent jet flame. *Proceedings of the Combustion Institute*, 29(2), 1897-1903. [https://doi.org/10.1016/S1540-7489\(02\)80230-9](https://doi.org/10.1016/S1540-7489(02)80230-9)

28. Lorenzen, M. (2008). On the globalization of the film industry. *Creative Encounters Working Pa.*
29. Priadko, O., Kostiuk, N., Cherkasova, N., Moussienko, O., & Levchenko, O. (2021). Modern Ukrainian TV series: challenges of the global multimedia market. *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), 259-273. <https://doi.org/10.37028/lingcure.v5nS2.1344>
30. Pratama, P. B. (2015). The roles held by the suffix-mente in deriving spanish adjective with reference to adverb. *International Journal of Linguistics, Literature and Culture*, 1(1), 34-37.
31. Ings, S. (2018). Art of a paradox. *New Scientist*, 237(3166), 44-45. [https://doi.org/10.1016/S0262-4079\(18\)30356-7](https://doi.org/10.1016/S0262-4079(18)30356-7)
32. Darewych, O. (2013). Building bridges with institutionalized orphans in Ukraine: An art therapy pilot study. *The Arts in Psychotherapy*, 40(1), 85-93. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2012.10.001>
33. O'Shaughnessy, M. (2019). Beyond language and the subject: machinic enslavement in contemporary European cinema. *Studies in European Cinema*, 16(3), 197-217
34. Papadimitriou, L. (2018). Greek cinema as European cinema: co-productions, Eurimages and the Europeanisation of Greek cinema. *Studies in European Cinema*, 15(2-3), 215-234.
35. Elgamal, A. (2014). Cinema and its image. *Contemporary Arab Affairs*, 7(2), 225- 245.
36. Damiens, A. (2020). 2. The Queer Film Ecosystem: Symbolic Economy, Festivals, and Queer Cinema's Legs. In *LGBTQ Film Festivals* (pp. 77-114). Amsterdam University Press.
37. Gott, M., & Schilt, T. (2015). Crossing borders and queering identities in French language European road cinema. *Studies in European Cinema*, 12(3), 275-291.
38. Vichi, L. (2014). The documentary, liberator of cinema and source of photogenic. *Studies in French Cinema*, 14 (3), 232-247.

- 39.Український фільм здобув в Нью Йорку надзвичайну оцінку. Свобода. 1991. Ч. 172. С. 1.
- 40.Фільмовий інститут покаже український фільм. Свобода. 1995. Ч. 88. С. 1.
- 41.Кузьмович. О. Праця над фільмом про голод завершується. Свобода. 1991. Ч. 158. С. 1, 3.
- 42.Новицький С. Фільм «Голод-33». Свобода. 1992. Ч. 46. С. 2.
- 43.Гороховський А. Правдиву історію України – засобами кіно створює молодий київський кінорежисер О. Янчук. Свобода. 1996. Ч. 56. С. 4.
- 44.Кулинич Я. Фільм «Атентат». Свобода. 1996. Ч. 25. С. 3.
- 45.Твардовський П. «Атентат» у Пармі. Свобода. 1996. Ч. 56. С. 4.
- 46.Кузьмович. О. В Нью Йорку покажуть фільм режисера з Києва. Свобода. 1998. Ч. 79. С. 3.
- 47.Павелчак В. «Владика Андрей» прийшов до нас. Час і Події. 2008. № 46. 13 листопада.
- 48.Костенко Л. На екраніоживаютьгероїУкраїни. Міст. 2013. 25 квітня; Хмельковський Л. Кінорежисер О. Янчук представив майбутній фільм про С. Петлюру. Свобода. 2013. № 18. С. 9.
- 49.Шевчук Ю. Дивна доля фільму С. Буковського про Голодомор «Живі». Час і Події. 2009. № 47. 26 листопада.
- 50.Даць С. Стрічка про трагічні події, які понад півстоліття тому вирували в Галичині. Міст. 2013. 06 червня.
- 51.Корсун Л. Три історії Галичини – фільм, який закликає до людяності та примирення. Час і Події. 2011. № 25. 22 червня; «У кожному з нас живесвійСпілберг»: [інтерв'юіз О. Онишко та С. Фаргат; записала С. Іванишин-Угриня]. Час і Події. 2011. № 49. 07 грудня.
- 52.Климчак М. Прем'єра документального фільму «Три історіїГаличини» в Чикаго. Час і Події. 2011. № 49. 07 грудня.
- 53.Смолинець О. У Чикаго відбуласьпрезентаціяфільму «Поводир». Час і Події. 2014. № 50. 11 грудня.

- 54.Поляк С. УККА організував у Чикаго показ стрічки «Рехаб». Час і Події. 2018. № 47. 22 листопада.
- 55.У Торонто пройдутьДніукраїнськогокіно. Міст. 2018. 23 серпня.
- 56.Даць С. 2013 року на екранивийде 20 українськихфільмів. Міст. 2013. 21 березня.
- 57.Даць С. Фільм, якого ми ще не побачили. Міст. 2012. 06 вересня.
- 58.Коник С. В Українізніматимутьфільм за вітчизнянимкоміксом. Міст. 2013. 31 січня.
- 59.Сліпченко К. Українськекіно 2018 року. Міст. 2018. 08 лютого.
- 60.Камінь Д. «Пір'їнка» летить у світ. Міст. 2012. 30 січня.
- 61.Коник С. Воля Україниабо смерть. Міст. 2014. 19 червня.
- 62.Даць С. Вони воювали за Україну. Міст. 2014. 30 жовтня.
- 63.Закінчилась робота над екранізацією «Чорного ворона» Шкляра. Міст. 2019. 22 травня.
- 64.Ільїна М. «Захар Беркут»: у свободі наша сутність. Міст. 2019. 23 жовтня.
- 65.Українепрезентував у Києві «реліктові» професії. Міст. 2019. 31 грудня.
- 66.Корсун Л. Підтримуємовихід на широкий екранфільму про Кобзаря «Тарас. Повернення». Час і Події. 2019. № 32. 08 серпня.
- 67.Представникикіноіндустріїзвернулися до Зе-президента. Міст. 2019. 02 жовтня.
- 68.Сліпченко К. «Слуги народу» блокуютьпризначеннякерівництваДержкіно. Міст. 2019. 12 грудня.
- 69.Українськекінопозбавилидержфінансування. Міст. 2019. 25 вересня.
- 70.На кінофестивалі у Франціїперемігфільм про Голодомор. Час і Події. 2009. № 7. 18 лютого.
- 71.Даць С. Двіукраїнськістрічки перемогли на World Media Festival. Міст. 2012. 12 квітня.
- 72.Даць С. Тріумф у Карлових Варах. Міст. 2012. 12 липня.
- 73.Берець С. Українськастрічка перемогла на фестивалі в Таллінні. Міст. 2012. 06 грудня.

74. Даць С. «Параджанов» боротиметься за «Оскара». Міст. 2013. 19 вересня.
75. Коник С. Україна спільно з Францією, Вірменією та Грузією творять фільм про Параджанова. Міст. 2013. 17 січня.
76. Горицвіт С. Фільми Кіри Муратової – у Роттердамі. Свобода. 2013. № 7. С. 10.
77. Коник С. Маємо ким пишатися. Міст. 2012. 28 березня.
78. Берець С. «Народна мудрість» підкорила Лос-Анжелес. Міст. 2013. 01 травня.
79. Берець С. Ще один тріумф. Міст. 2012. 16 серпня.
80. Коник С. Український фільм потрапив на «короткометражний Канн». Міст. 2013. 03 січня.
81. Даць С. Тримаємося на плаву. Міст. 2013. 24 січня; Коник С. Шанси на «Оскар». Міст. 2012. 25 жовтня.
82. Коник С. Українське кіно на «Берлінале-2014». Міст. 2014. 20 лютого.
83. Сліпченко К. Українські фільми отримали нагороди на міжнародних кінофестивалях. Міст. 2019. 28 листопада.
84. Боднарук В. Буде ще один фільм про Чорнобиль. Свобода. 2010. № 18. С. 9.
85. «Майдан назавжди залишиться у моєму серці»: [інтерв'ю із Стівом Йорком; записав В. Павелчак]. Час і Події. 2007. № 13. 29 березня.
86. Даць С. Українці завжди мали стосунок до американського кінематографу. Міст. 2013. 24 січня.
87. Камінь Д. Підкорення Фабрики мрій. Міст. 2014. 16 січня.
88. Камінь Д. Той, що пройшов через усе. Міст. 2012. 02 лютого.
89. Українські «оскароносці»: знати в обличчя. Час і Події. 2010. № 10. 11 березня.
90. «Моя місія – презентувати фільм і зацікавити історією Голодомору»: [інтерв'ю із Річардом Бачинським-Гувером; записала Л. Блик]. Час і Події. 2019. № 47. 20 листопада; Міст. 2019. 25 грудня.
91. Камінь Д. До чого доводить голод. Міст. 2013. 27 листопада.

92. Польськурежисерку нагородили за фільм про Голодомор. Міст. 2019. 12 грудня.
93. «Зняти фільм про Голодомор, коли загрози 30-х років повертаються, – це обов’язок»: [інтерв’ю із Агнешкою Голланд; записав Ю. Банахевич]. Міст. 2017. 28 грудня.
94. Гожельна Т. Вражаючи прем’єра Recovery Room. Міст. 2018. 22 лютого.
95. Фільм про внесок українців у розбудову США. Міст. 2019. 30 жовтня.
96. «Українського фільму, представленого на Оскар, ніхто ніде ніколи не бачив»: [інтерв’ю із Юрієм Шевчуком; записала Л. Корсун]. Час і Події. 2007. № 4. 25 січня.
97. Доповідь Американської асоціації кіновиробництва Teatrical Market Statistics. MOTION PICTURE ASSOCIATION OF AMERICA, 2011.
98. Зінь Е. А. Регіональна економіка: Підручник. - К.: «ВД» Професіонал», 2007 - 528 с.
99. Гнатюк С. Л. Розвиток вітчизняного телевізійного кіновиробництва : проблеми та перспективи [Електрон. ресурс] / С. Л. Гнатюк, М. Т. Кияк. – 2014. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/May08/14.htm>
100. Корощенко К. Р. Кіноіндустрія в Україні: шлях та проблеми становлення / К. Р. Корощенко. – Суми, 2020. – 34 с.
101. Vaganova O. Kino kak novyi investor v Ukrainu. Chtobudet, esli gosudarstvo nauchitsya po-nastoyaschemu podderzhivat kinoindustriyu. Forbes Ukrayina. 09.12.2015. - <http://forbes.net.ua/opinions/1407202-kino-kak-novyy-investor-v-ukrainu>
102. Черкасова Н.О. Кінопрокатна діяльність у контексті розвитку кінематографа. Культура України: зб. наук. пр. / за заг. ред. В.М. Шейка. Вип. 30. Харків: Харк. держ. акад. культури, 2010. С. 163–173
103. Мазяр М. Українське кіно: все ті ж проблеми. Кінотеатр. 2011. № 2. URL: http://ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=1136
104. Investopedia: Кіно економіка - <https://blickk.com/economics>

105. Про державну підтримку кінематографії в Україні: Закон України від 23 березня 2017 року № 1977-19. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 20. Ст. 240.
106. Зірка Н. Кінець приватно власницького кіно - www.portal-slovo.ru/art/35961.php
107. Сліпченко К.Р. Чому українці (не)дивляться українське кіно. 2019. https://zaxid.net/chomu_ukrayintsi_nedivlyatsya_ukrayinske_kino_n1476157
108. Міжнародний ринок кінопрокату- <https://www.pwc.ru/ru/publications/mediaindustriya-v-2020-2024/kinoprokat.html>.
109. Portes A. Economic Sociology and the Sociology of Immigration: A Conceptual Overview. // The Economic Sociology of Immigration: Essays on Networks, Ethnicity, and Entrepreneurship. Ed. by Alejandro Portes. New York: Russell Sage Foundation, 2004